

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Vijfseweg 176-182 (Waregem, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020G180
Juli 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Floortje Heirman, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	21
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	21
1.4.1.1	Landschappelijke situering	22
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	26
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	27
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	28
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	29
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	29
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	32
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	34
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	37
1.5	Synthese	40
2	Bibliografie.....	42

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	15
Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	16
Figuur 7: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	16
Figuur 8: Inplantingsplan (Bron: opdrachtgever).	17
Figuur 9: Grondplan nieuwe toestand (Bron: opdrachtgever).	18
Figuur 10: Ondergrondse parking (Bron: opdrachtgever).	19
Figuur 11: Doorsnede ter hoogte van oostelijk gebouw (Bron: opdrachtgever).	20
Figuur 12: Doorsnede ter hoogte van westelijk gebouw (Bron: opdrachtgever).....	20
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	23
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	24
Figuur 17: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	26
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	27
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	28
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).....	29
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	35

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, 1840 (Bron: Geopunt).	35
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979- 1990 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000- 2003 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008- 2011 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	39

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....21

1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Waregem
	Deelgemeente	/
	Postcode	8790
	Adres	Vijfseweg 176 – 182 8790 Waregem
	Toponiem	Vijfseweg 176-182
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 82822 Y _{min} = 177166 X _{max} = 82991 Y _{max} = 177283
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Waregem, Afdeling 1, Sectie C, nr.'s 209D2, 209/2C, 209/2B, 209B2, 208K3, 208 ^E 3, 208M3 Waregem, Afdeling 6, Sectie B, nr. 17/3 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Floortje Heirman (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 5348 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. Op heden is het plangebied bebouwd. Deze bebouwing dient vooreerst gesloopt te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Vijfseweg 176-182 Waregem werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

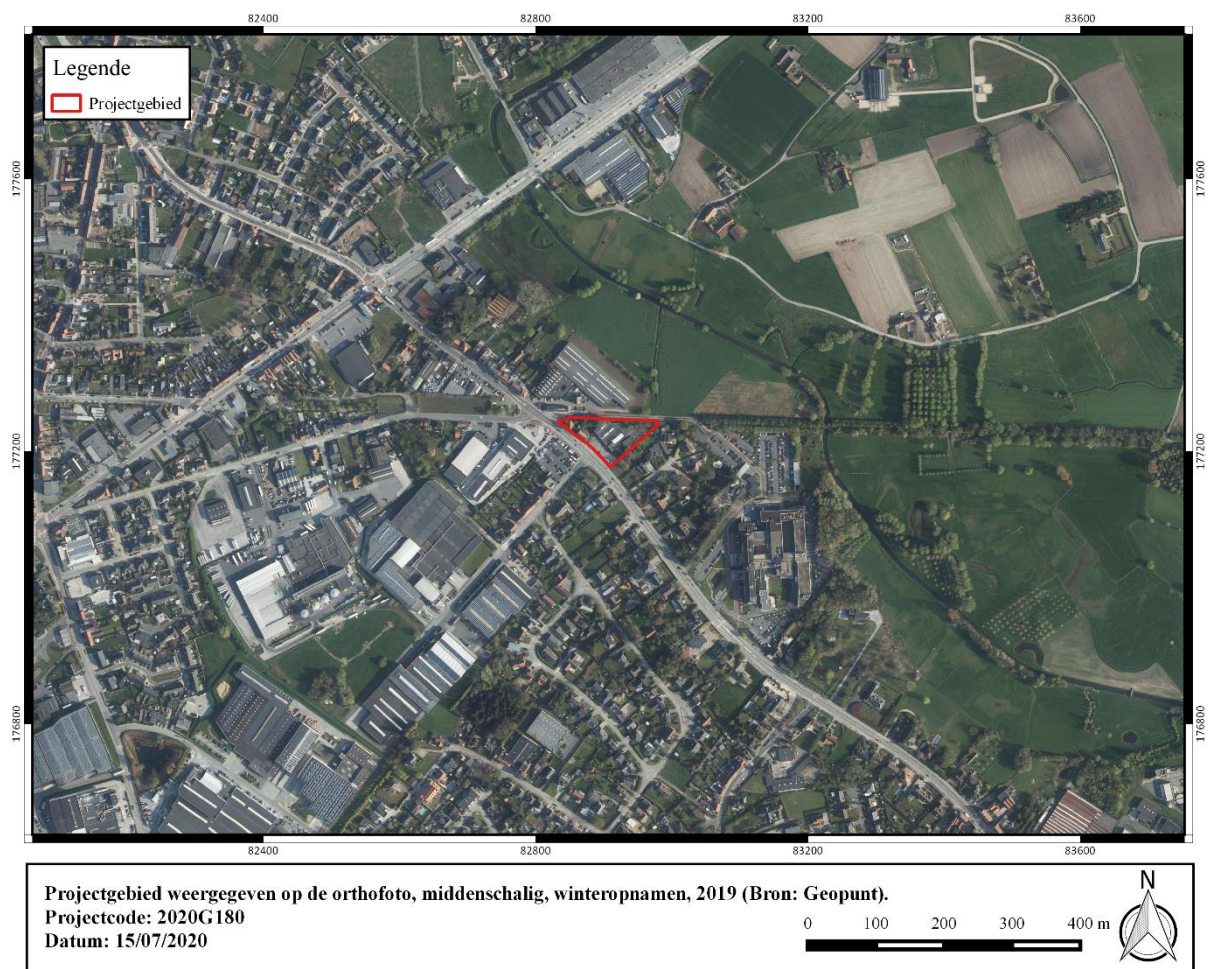
Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Waregem, in de provincie West-Vlaanderen. Het terrein situeert zich op de administratieve grens tussen Waregem en deelgemeente Sint-Eloois-Vijve. Waregem is omgeven door Wielsbeke en Zulte ten noorden, Kruishoutem en Wortegem-Petegem ten oosten, Anzegem en Deerlijk ten zuiden en Harelbeke ten westen. Het plangebied zelf is gelegen op de hoek van de Vijfseweg en een ontsluitingsweg richting het O.L.V. Lourdes ziekenhuis. De zuidoostelijke perceelsgrens sluit aan bij bebouwde percelen. De stadskern van Waregem situeert zich ca. 2 km ten zuidoosten, de dorpskern van Sint-Eloois-Vijve situeert zich ca. 950 meter ten noordwesten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De oppervlakte van het plangebied bedraagt 5348 m².

Op heden situeren zich drie eengezinswoningen en een bedrijfsgebouw binnen de contouren van het plangebied. De totale oppervlakte van dit gebouwenbestand bedraagt ca. 2000 m². Ca 950 m² van het terrein is verhard. Het overige gedeelte is ingenomen door een groenzone.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

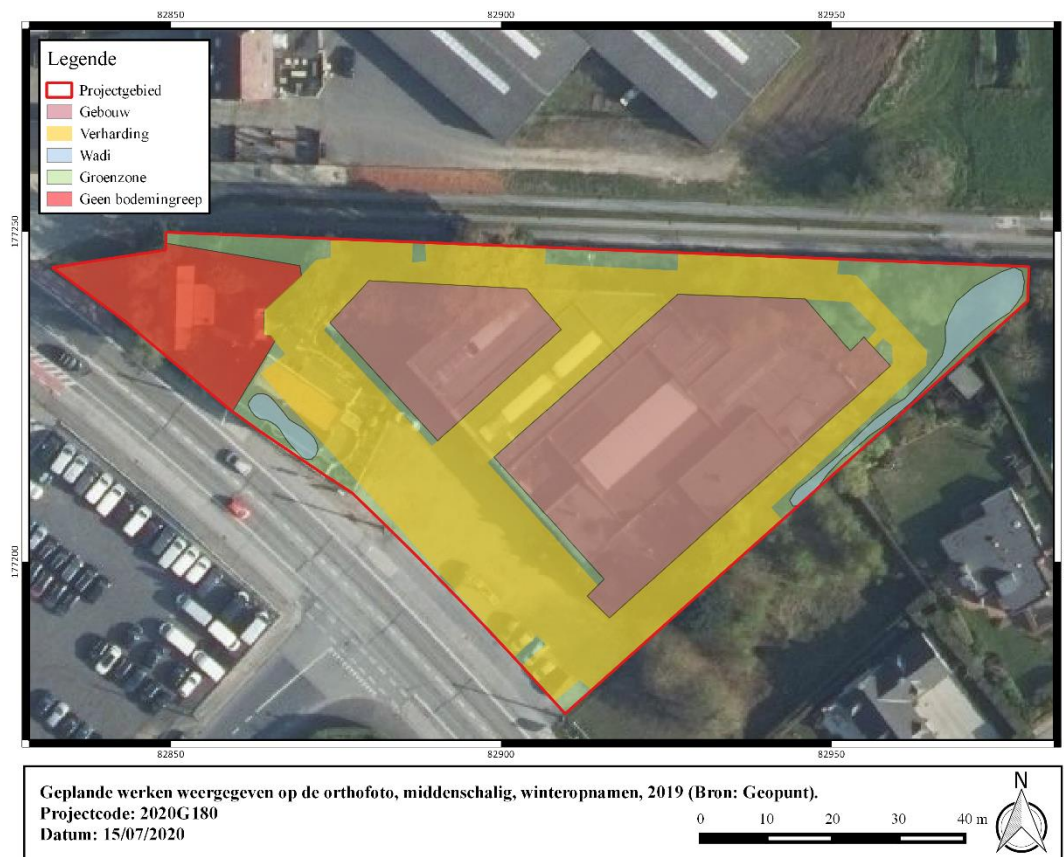
1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van twee bouwblokken met ondergrondse parkeergarage en bijhorende nutsvoorzieningen. Om deze ontwikkeling te kunnen realiseren, dient de bestaande bebouwing gesloopt en verharding verwijderd te worden.

Zo'n 80 m² van de huidige bebouwing zal behouden blijven. Het betreft het gebouw in het westen van het terrein. Deze bebouwing doet dienst als baanwachterswoning. Ook de omliggende groenzone blijft behouden. De geplande werken hebben betrekking op een gecombineerde oppervlakte van ca. 4885 m².

Centraal en in het oosten van het terrein zijn twee bouwblokken voorzien over een gecombineerde oppervlakte van ca. 2000 m². Ter hoogte van deze twee bouwblokken zal een ondergrondse parkeergarage aangelegd worden met een oppervlakte van ca. 2150 m². De maximale diepte van de ondergrondse parkeergelegenheid wordt gerekend op 4 m-mv. De ondergrondse kelder zal plaats bieden aan 44 auto's. Tevens worden in het ondergrondse volume meerdere bergingen en fietsenstallingen voorzien. De kelder kan zowel via een trap als lift bereikt worden. Deze bevinden zich ter hoogte van beide bouwblokken.

Over een oppervlakte van 2150 m² is verharding gepland dat zowel met kleiklinkers (rijbaan) als met grasdalen (41 parkeerplaatsen in het westen en zuiden) zal worden uitgewerkt. Hiervoor dient een bodemingreep van ca. 0,50 m-mv gerekend te worden. Zowel in het zuidwesten als in het noordoosten is een wadi voorzien. De totale oppervlakte is voorzien op ca. 160 m², de diepte op 0,30 m-mv. Het overige deel van het terrein wordt ingericht als groenzone.

Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

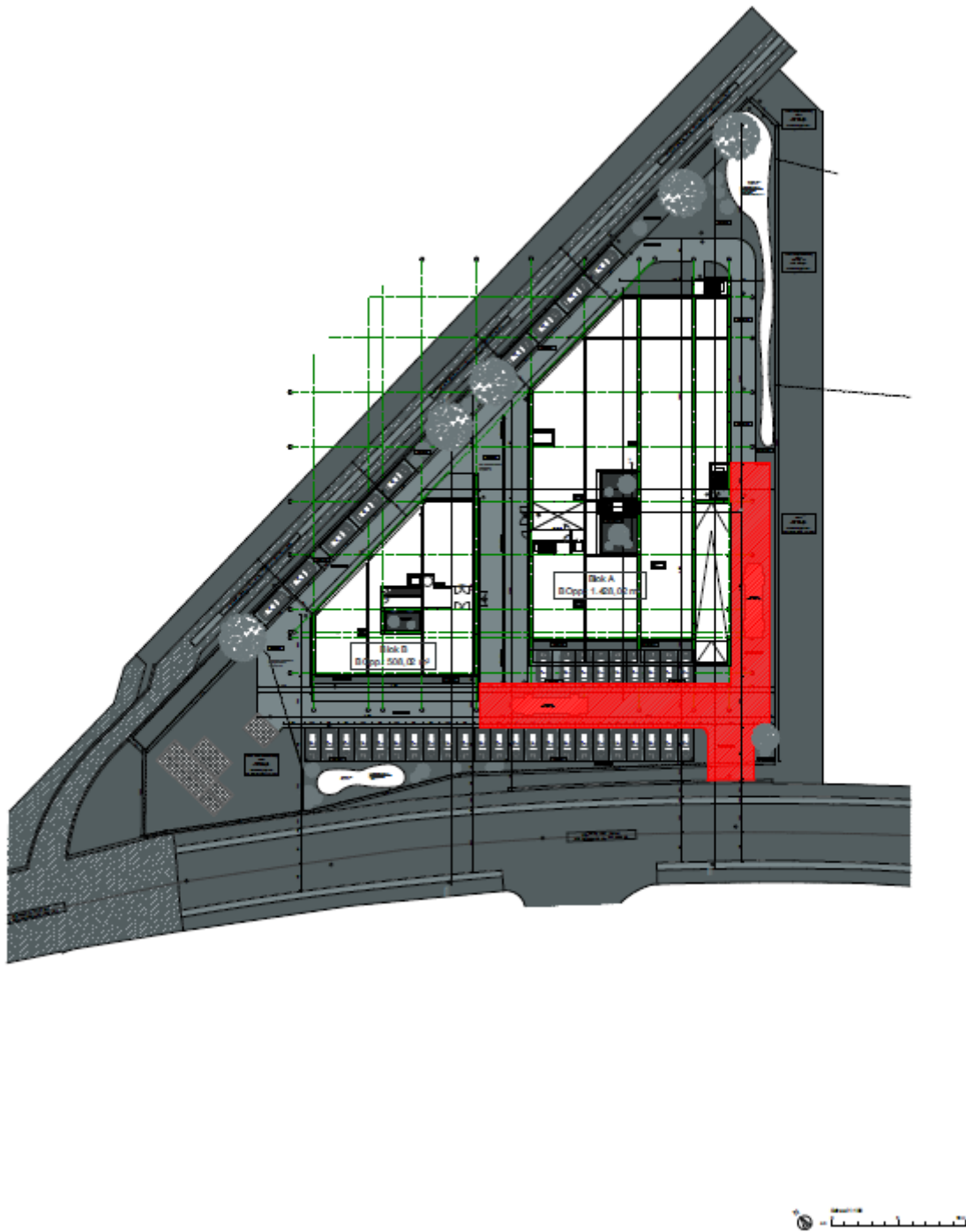

Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

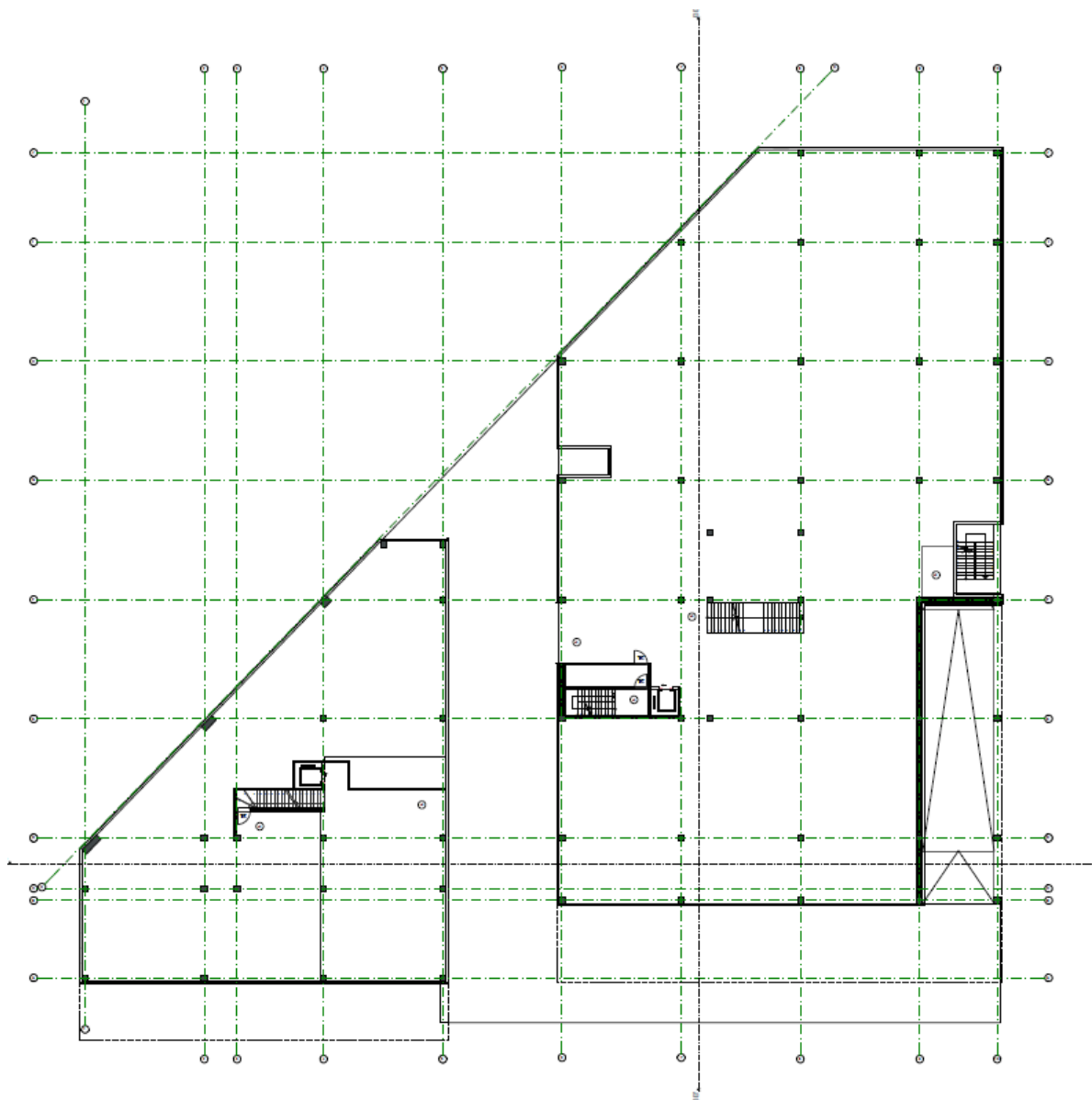

Figuur 7: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

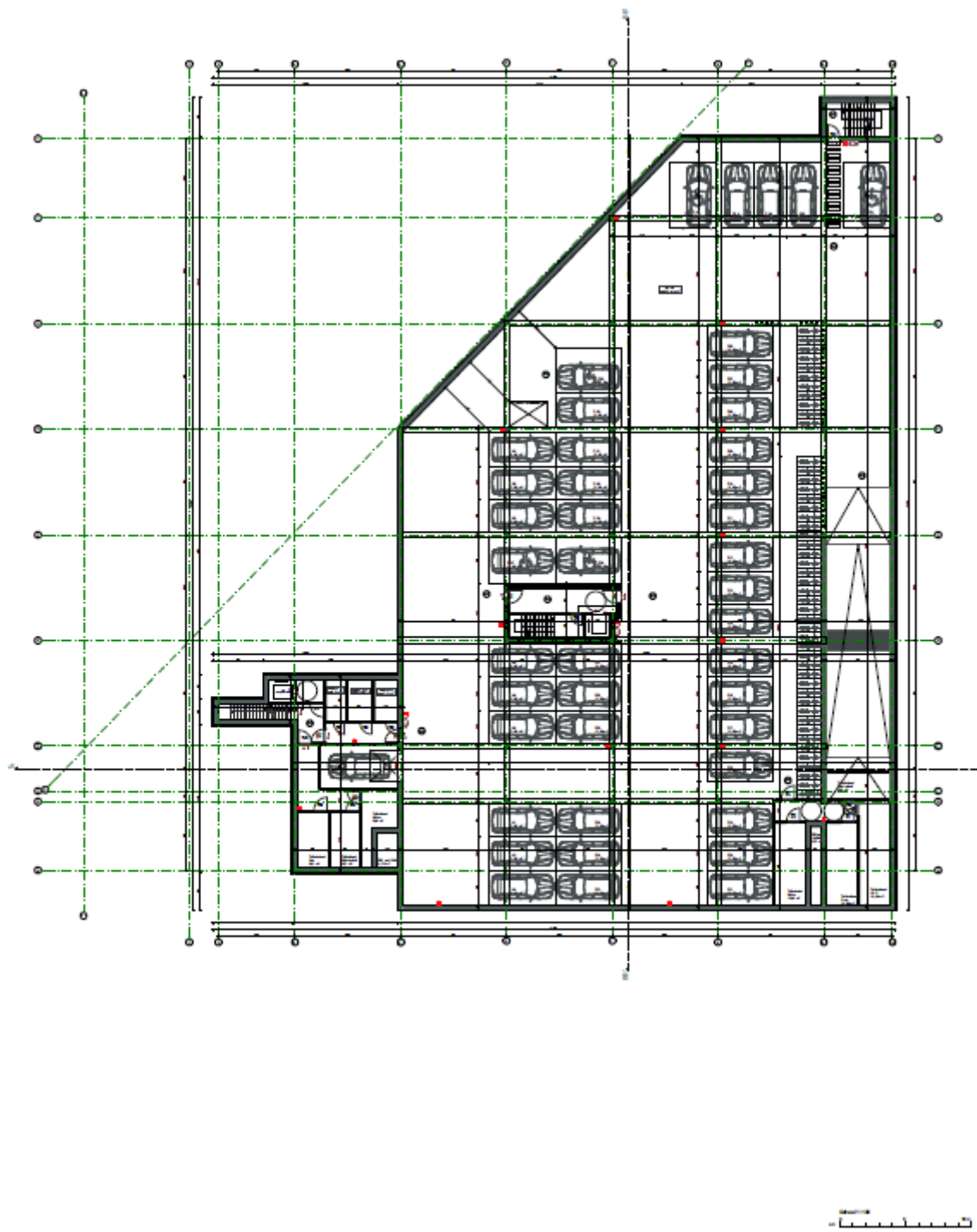

Figuur 8: Inplantingsplan (Bron: opdrachtgever).

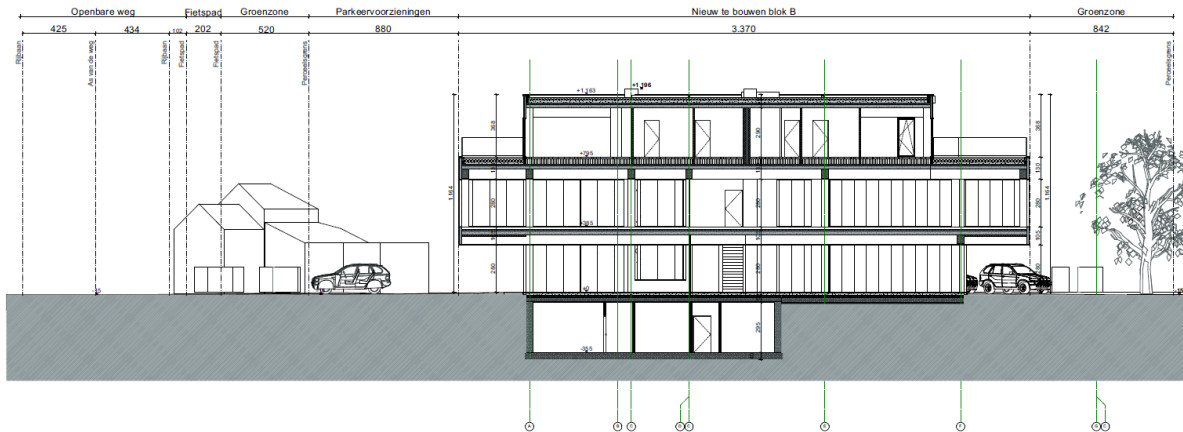
Figuur 9: Grondplan nieuwe toestand (Bron: opdrachtgever).

Figuur 10: Ondergrondse parking (Bron: opdrachtgever).

Figuur 11: Doorsnede ter hoogte van oostelijk gebouw (Bron: opdrachtgever).

Figuur 12: Doorsnede ter hoogte van westelijk gebouw (Bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)
Quartair	Type 3, 3a
Bodemtypes	OB
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	10.5 – 11.5 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken Gaverbeek)

1.4.1.1 Landschappelijke situering

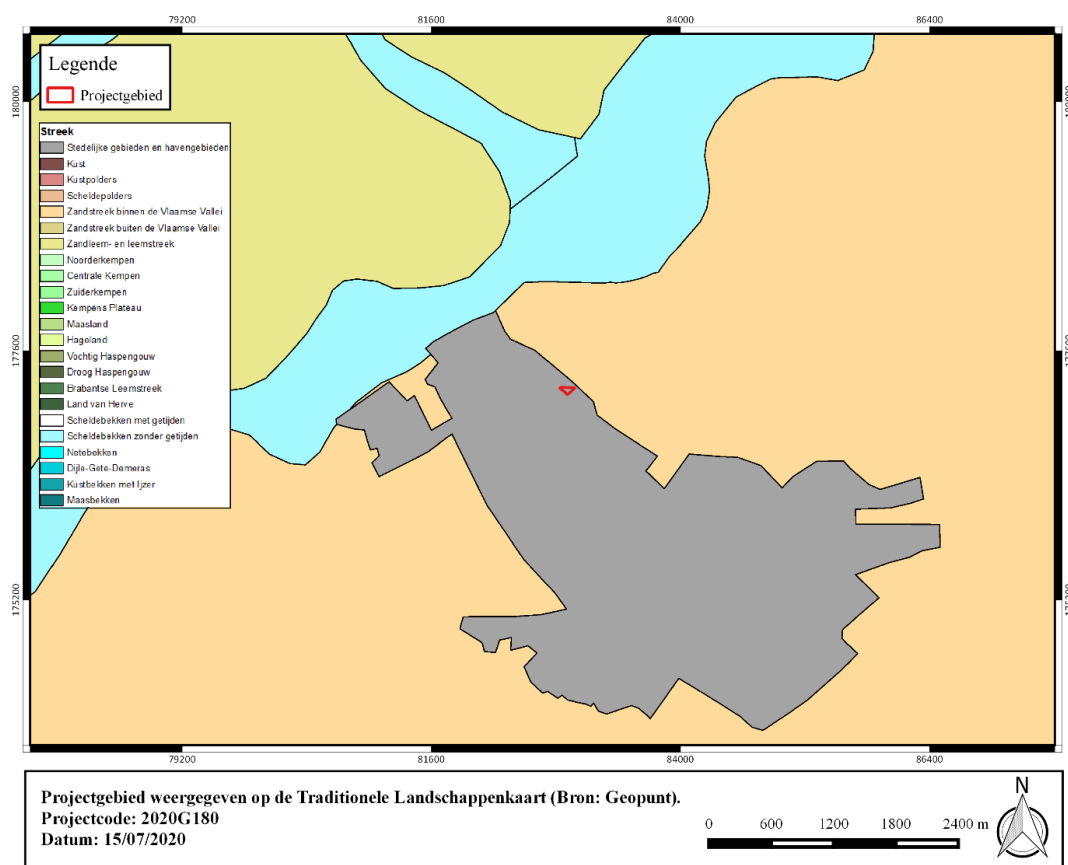
Het plangebied is gelegen binnen stedelijke gebieden en havengebieden.

Het terrein is gelegen in de Vlaamse Vallei. De Vlaamse Vallei is ca. 200.000 jaar geleden tot ontwikkeling gekomen. Tot 15.000 jaar geleden werd de vallei opgevuld met een dik pakket riviersediment. De Vallei nam toen de vorm aan van een verwilderde toendrariwier, die typisch is voor koude gebieden en meerdere rivierkanalen heeft. Tijdens het laat-Pleniglaciaal (ca. 76.000-14.640 jaar geleden) zijn gedurende koudere periodes de dekzandruggen tot ontwikkeling gekomen. Tijdens het Laat-Glaciaal en het Holocene was er opnieuw een opwarming van het klimaat waarbij de rivieren die deel uitmaakten van de Vlaamse Vallei evolueerden van een vlechtend naar een meanderend patroon en waarbij de Holocene valleien zich als *underfit river* hebben ingesneden. Gedurende het Jonge Dryas was er een plotse afkoeling van het klimaat met enkele graden. Hierdoor lagen de valleien in de winter droog en kon het zand makkelijk verwaaien, waardoor de zogenaamde rivierduinen gevormd werden. Deze werden tijdens het Holocene lokaal nog eens herwerkt wat aanleiding gaf tot de ontwikkeling van stuifzandduinen. Daarnaast zijn lokaal ook nog niet-geërodeerde restanten van de verwilderde fluvioperiglaciale pre-holocene dalbodem aanwezig in de vorm van donken.

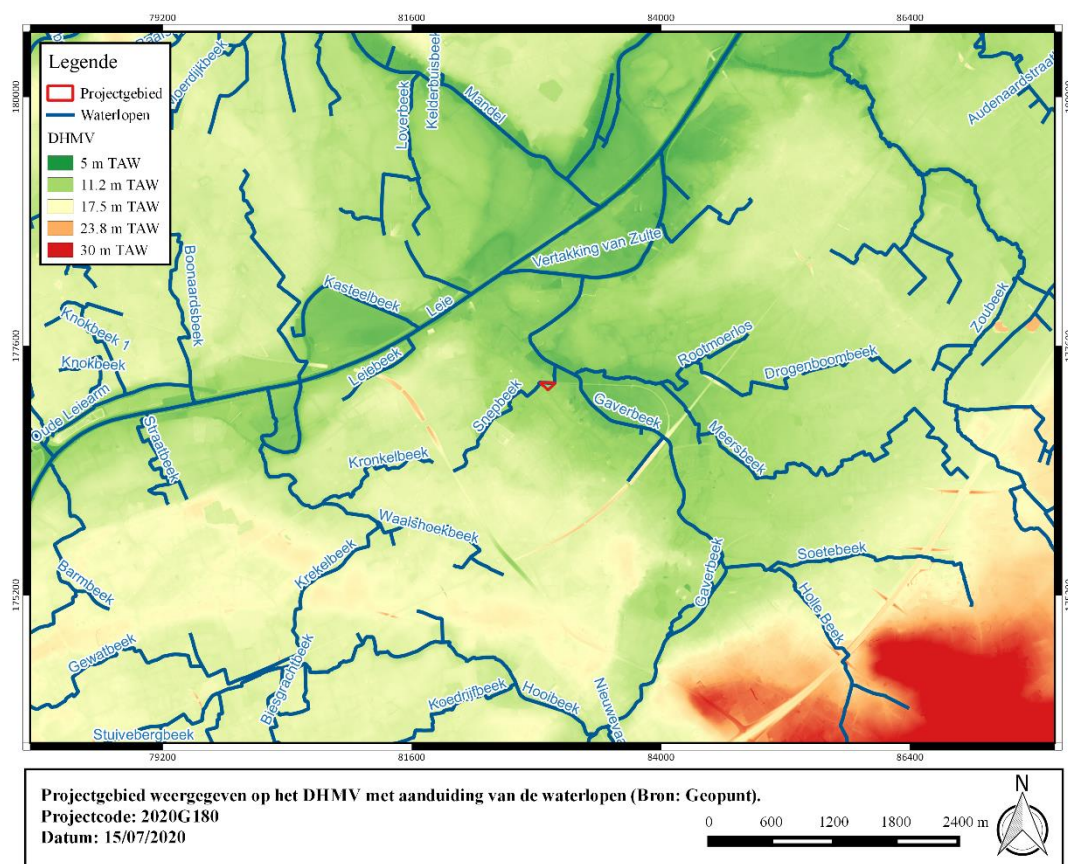
Het plangebied zelf is gelegen in de paleovallei van de Leie, op ca. 1 km ten zuiden van de huidige Holocene vallei. Het terrein situeert zich op het westelijk terras van de beekvallei van de Gaverbeek. Ten noorden van het plangebied loopt de Snepbeek, die ten oosten uitloopt in de Gaverbeek. Het plangebied is gelegen op een hoogte van ca. 10.5 – 11.5 m TAW. Het DHMV doet een zekere mate van reliëfwijziging vermoeden. De te behouden woning in het westelijk deel van het plangebied is op een platform gelegen dat zich ca. 80 cm hoger situeert dan de rest van het terrein.

Hydrografisch is het plangebied gelegen binnen het Leiebekken, deelbekken Gaverbeek.

De locatie van het plangebied op de overgang van droger en hoger gelegen zandgronden en een uitgestrekt meersgebied moet uitermate geschikt geweest zijn voor rondrekkende groepen jager-verzamelaars.

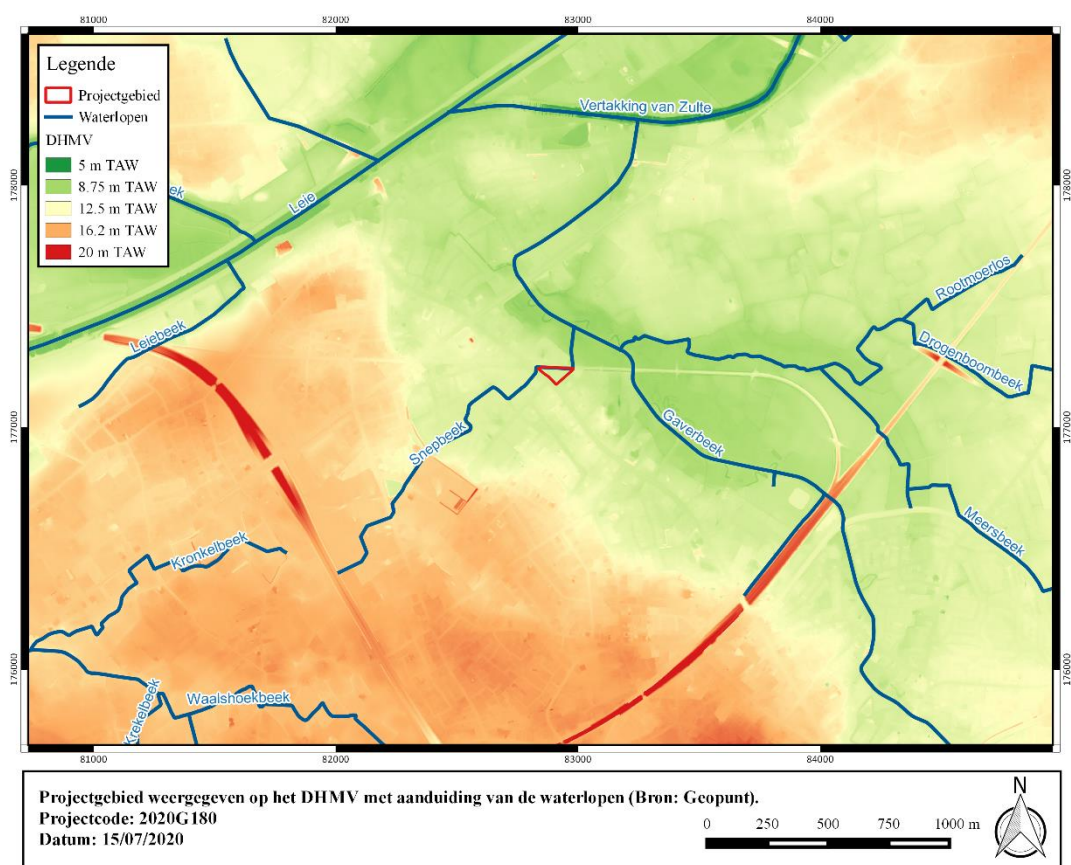

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

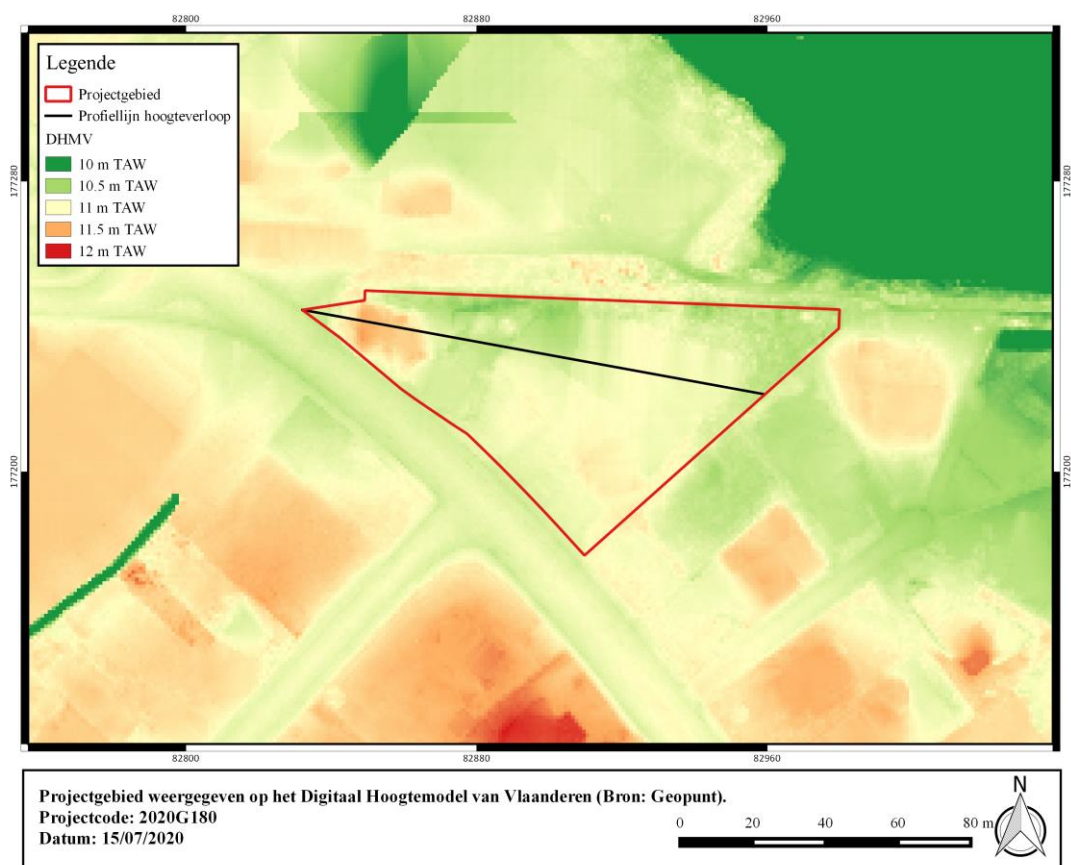

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

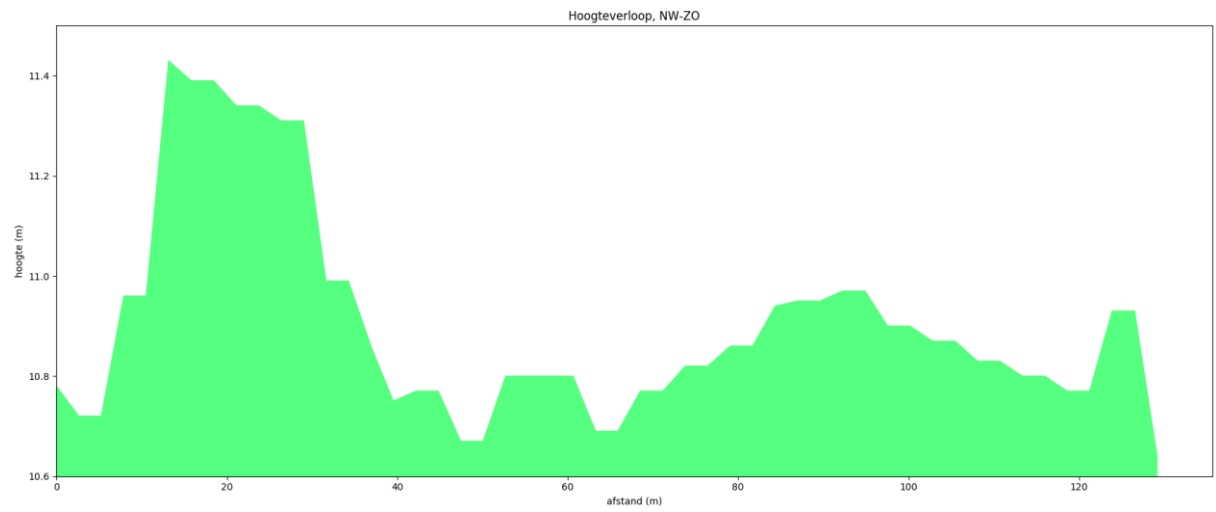

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

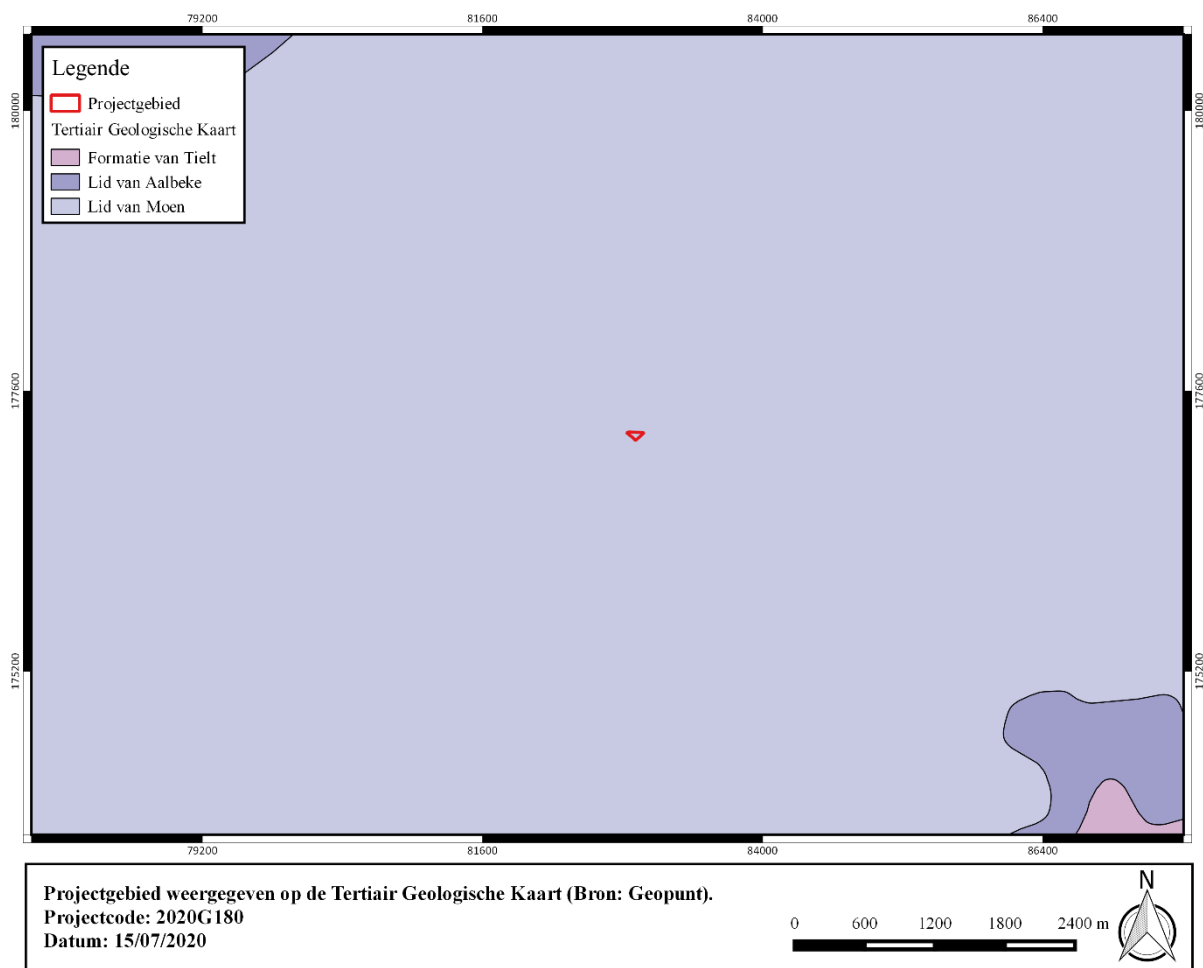

Figuur 17: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

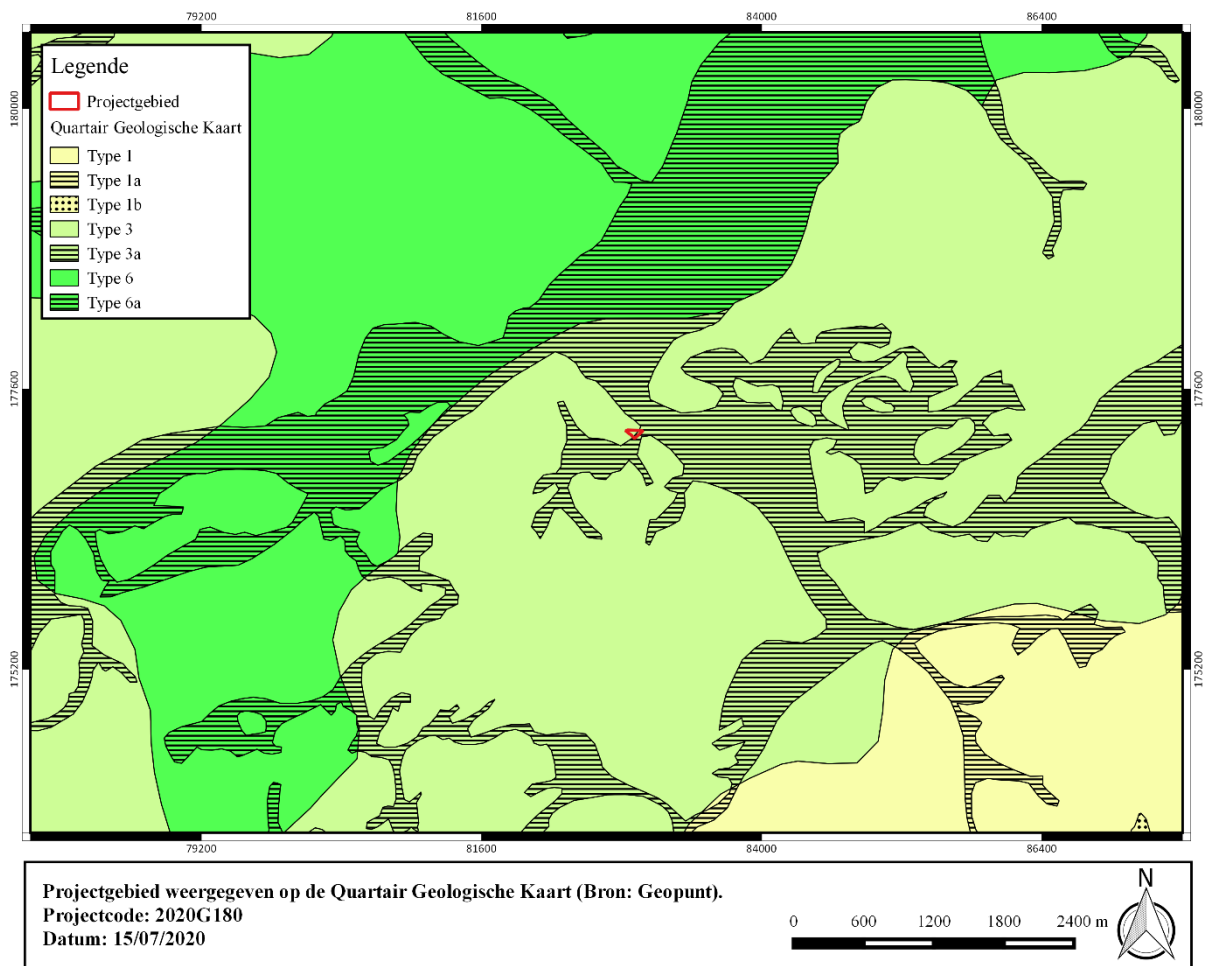
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is deels gelegen in het **Quartair Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holocene (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Het oostelijk deel van het plangebied is gelegen in het **Quartair Type 3a**. Het projectgebied is gelegen in het Quartair Type 3a. Het bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holocene. Binnen deze afzetting kunnen mogelijk hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. Lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en primair inclusief) van het Holocene en mogelijk Tardiglaciaal.

Opmerkelijk is de aanwezigheid van een westelijke zijtak van de Gaverbeek precies ten zuiden van het plangebied. Vermoedelijk betreft dit de beekvallei van de huidige Snepbeek. Het plangebied is aldus gelegen op de plaats waar twee beekvalleien samenkomen.

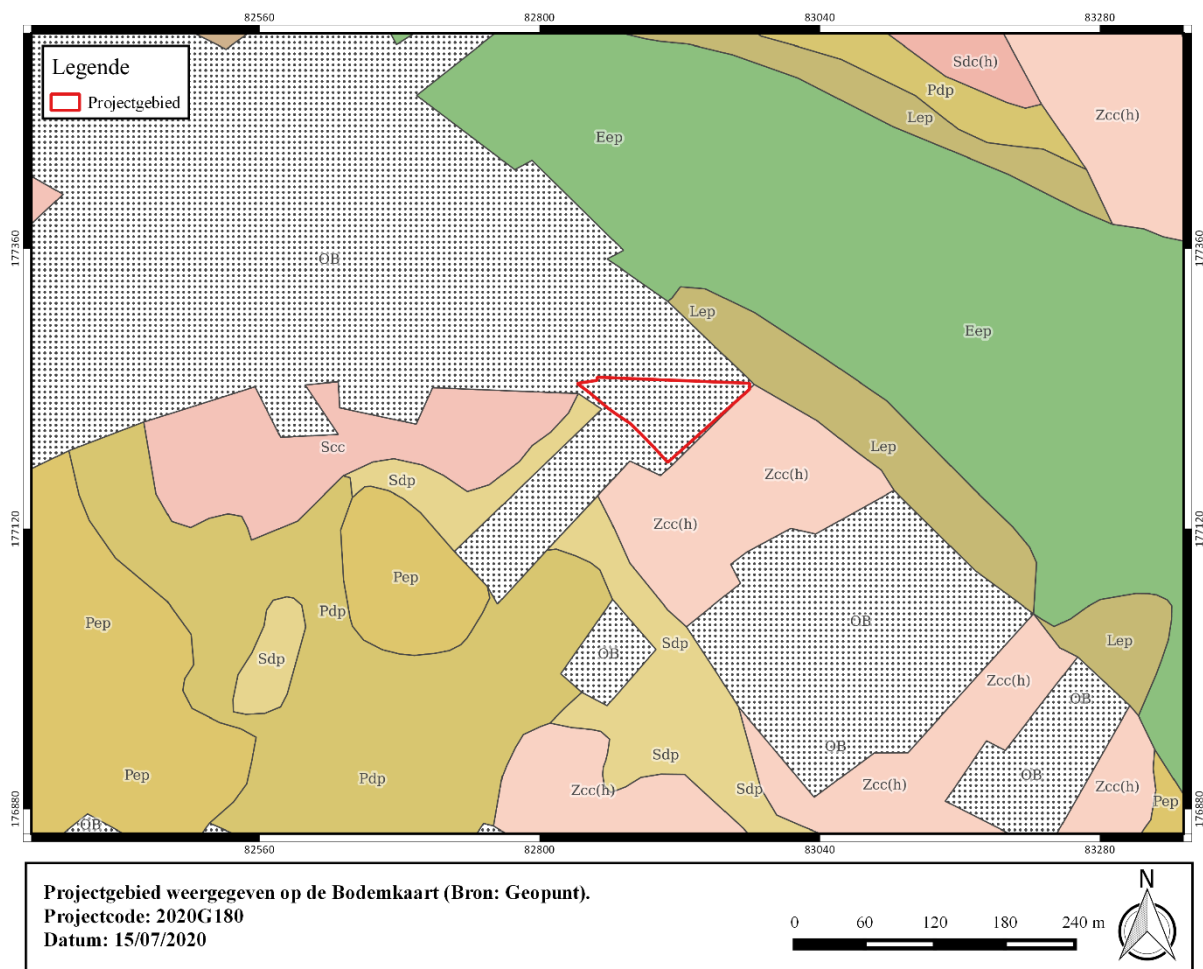
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied geen informatie weer. Wel kan afgeleid worden dat het onderzoeksgebied zich op een droger terras langs het alluvium van de Gaverbeek bevindt. De bodem bestaat naar alle waarschijnlijkheid uit relatief droog zand.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

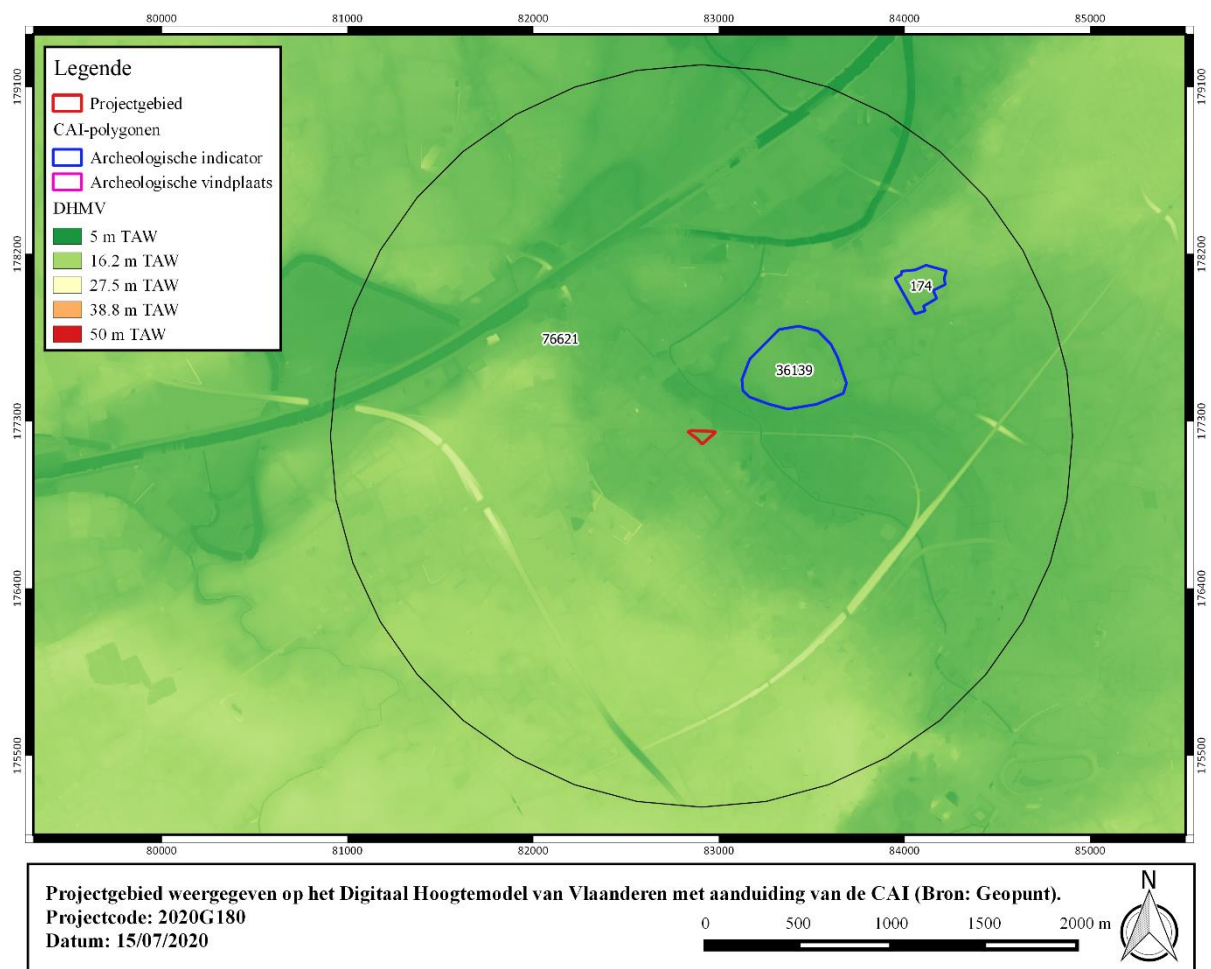

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Gekend archeologisch onderzoek in een straal van 2 kilometer van het onderzoeksgebied is eerder schaars. Op basis van perceelsvormen wordt aan de overzijde van de Gaverbeek de aanwezigheid van een cirkelvormige omwalling uit de middeleeuwen vermoed. Onderzoek tijdens werken aan de dorpskerk van Sint-Eloois-Vijve bracht naast volmiddeleeuwse resten ook enkele fragmenten bouw materiaal uit de Romeinse periode aan het licht. Verder richting het noordoosten, langs de Leievallei, wordt op basis van luchtfotografische prospectie de aanwezigheid vermoed van een grafmonument uit de bronstijd. Hoewel de gekende archeologische waarden dit niet onmiddellijk reflecteren moet de omgeving van het onderzoeksgebied, vanwege de strategische locatie langs belangrijke verbindende rivieren desalniettemin ook een aantrekkingskracht gehad hebben op landbouwgemeenschappen in het verleden.

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

76621	Opgraving (1983); NK: 15 m Kerk Sint-Eloois-Vijve Romeinse tijd: bouw materiaal in de voorgevel van de kerk met onder andere Romeinse dakpannen. In de nabijgelegen Koekoekstraat was een Romeinse nederzetting gelegen, waarvan het puin wellicht nog tijdens het eerste kwart van de 13de eeuw puin zichtbaar was. Volle middeleeuwen: Reeds vóór 1171 was Vijve een parochie, wat het bestaan van een dorpskerk aantoont. Er bestond een kerkgebouw vanaf de 2de helft van de 12de eeuw, vervolgens vervangen door een vroeg-gotische zaalkerk. Vóór 1533 werd de kerk vergroot door de bouw van een toren met aansluitend koor en tweede zijbeuk. Nadien een opeenvolging van verwoestingen en herstellingen: in 1533 werd de kerk geteisterd door brand en hersteld; eind 15de eeuw beroofd en "verwoest"; vervolgens volgden een reeks herstellingen die lang aansleepten; plunderingen door de Fransen in 1645-1646 en in 1694; schade door onweer in 1703 en verwoesting tijdens de Spaanse Successieoorlog in 1710; enkele herstellingen in 1752; eind 18de eeuw werden de klokken beroofd door de Fransen; uitbreiding van de kerk in 1899-1900 maar zwaar getroffen tijdens de "Leieslag" van mei 1940. Uiteindelijk werd een grondige restauratie uitgevoerd door Kortrijks architect K. Algoed, aanbesteed op 7 april 1959. Over de 12de-eeuwse kerk zijn geen details bekend. Delen van de vroeg-gotische kerk werden opgegraven: het ging om een zaalkerk, opgetrokken in grijsgroene veldsteen en Doornikse steen. De kerk had een rechthoekige benedenkerk voor de gelovigen en een smal koor in het oosten. De kerk had in 17de eeuw 2 koren (het Sint-Elooiskoor en het O.L.-Vrouwkoor). Eind 18de eeuw waren er 4 altaren, waarvan er 2 gewijd waren aan bovengenoemde heiligen. Een 40-tal visitatieverslagen van het Bisdom Gent en het Bisdom Oudenaarde geven informatie over de toestand van de kerk: - in 1609 spreekt men van "triestige ornamenten" en een draagbaar altaar - in 1613 van een "armoedige sacristie" - in 1614 van een niet-bevloerde en armzalig versierde kerk - in 1685 van twee gewijde altaren (aan O.-L.-Vrouw) en drie klokken. De sacristie was goed voorzien van ornamenten, het doopvont en de doopkapel waren gesloten, evenals het kerkhof (omheind) - in 1686: aanbeveling om het dak te herstellen - 1766 schepenbank stond "ongelukkig geplaatst" in het koor - 1788: men spreekt van 3 altaren en een goed bemeubeld interieur Bron: Despriet Ph. 1983, De Sint-Elooiskerk van Sint-Eloois-Vijve, in: De Gaverstreke, p. 233-296.
-------	--

II. Archeologische indicatoren

Luchtfotografie

174	Luchtfotografie (2005); NK: 250 m Bronstijd: grafheuvel. Romeinse tijd: nederzetting.
-----	---

Onbepaald

36139	Onbepaald (1984); NK: 15 m Middeleeuwen: site met walgracht. Bron: De Meulemeester J. 1984, Circulaire vormen in Oost-Vlaanderen, Archaeologia Belgica 259, Brussel.
-------	--

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Het landschappelijk kader van het plangebied, op hoger gelegen terrein nabij het alluvium van de Gaverbeek, moet een aanzienlijke aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op jager-verzamelaars en vroege landbouwers. Archeologisch onderzoek in de omgeving van het plangebied is relatief schaars maar is toch indicatief voor menselijke aanwezigheid in de Bronstijd en de Romeinse periode. De regio van het plangebied werd dus vanouds door de mens gefrequenteerd.

De stadskern van Waregem situeert zich ca. 2 km ten zuidoosten van het plangebied, de dorpskern van Sint-Eloois-Vijve situeert zich ca. 950 meter ten noordwesten.

Naar verluidt zou zich ter hoogte van Sint-Eloois-Vijve een kruising van twee belangrijke Romeinse wegen gesitueerd hebben, met name de heirbanen Kassel-Tongeren en Bavai-Oudenburg. De benaming Vive wordt voor het eerst vermeld in bronnen daterend van 965: 'Pottingehem secus fluvium Vive' (Potegem bij het riviertje Vijve). Deze Vivebeek of de huidige Gaverbeek mondt uit in de Leie, tussen Sint-Eloois-Vijve en Sint-Baafs-Vijve. Op het einde van de 10de eeuw wordt een burcht van Vijve vermeld als belangrijk steunpunt van graaf Boudewijn IV (980-1035). Het oorspronkelijke dorpskerkje van Sint-Eloois-Vijve wordt op het einde van de 12de of in het begin van de 13de eeuw vervangen door een vroeg-gotische, eenbeukige zaalkerk.

In de 14de eeuw vormt Sint-Eloois-Vijve een burggraafschap, toebehorende aan het geslacht Van den Heede. Sint-Eloois-Vijve heeft zwaar te lijden onder de Geuzentroebelen ca. 1580. Gentse calvinisten plunderen meermaals het dorp. Op het landboek van de baronnie Ingelmunster, Vijve en Sint-Elooi, opgemaakt door Loys de Bersacques in 1639, en op de kaart van de heerlijkheid Het Vijve-Ensche, opgemaakt door Louys de Bersacques in 1642, wordt duidelijk dat Sint-Eloois-Vijve een zeer landelijk en schaars bebouwde gemeente is. Het omliggende gebied rondom de dorpskern telt slechts enkele hoeves. Gedurende de 17de eeuw heeft het dorp nog meermaals te lijden onder oorlogsprikelen. Op het einde van de 17de eeuw, tijdens de Negenjarige Oorlog, ligt Sint-Eloois-Vijve meermaals aan het front, zowel aan Franse als Spaanse kant.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt het station gebruikt als opslagplaats voor gasmaskers en het wordt in oktober 1918 ernstig beschadigd wanneer terugtrekkende Duitsers de treinsporen doen springen. Ook de Sint-Elooiskerk raakt beschadigd. Tijdens de Leieslag van mei 1940 wordt de Sint-Elooiskerk getroffen en wordt de spoorwegbrug over de Leie door de Belgen vernield. Na het bouwen van een noodbrug, wordt de brug in 1942 heropgebouwd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is er in Sint-Eloois-Vijve tijdelijk een Duits soldatenkerkhof nabij de woning van de sasmeester aan de Leie.

Uit een studie met betrekking tot de vlasvezelbereidingsnijverheid in Vlaanderen van 1941 blijkt dat de gemeente 77 zwingelmolens, twee zwingelturbines, twee warmwaterroterijen en tien rootkamers. Vanaf het midden van de 20ste eeuw wordt de dorpskern en de omgeving van de Leie getypeerd door industriële gebouwen.

De oorspronkelijk dorpskern van Waregem heeft zich ontwikkeld op de linkeroever van de Gaverbeek. De stedelijke groei is een relatief recente ontwikkeling. Gedurende de middeleeuwen is Waregem een ruraal dorp dat gekenmerkt wordt door verspreide en geïsoleerde erven en hoeves. De eerste vermelding van Waregem is als *Waro-ingagheim* in 826. Gedurende de middeleeuwen strekt zich over het grondgebied van Waregem een groot woud uit, namelijk het Forestum Methela, een koninklijk jachtgebied. Rond 950 wordt het woud

geschonken aan de Sint-Pietersabdij. Waregem zelf bestaat in die periode voor een groot deel uit overstromingsgebied rond de Vijvebeek of tot heide gedegenereerd grondgebied. Vanaf 1200 is het grondgebied van Waregem gelegen op het snijpunt van de kasselrij Kortrijk en de kasselrij Oudenaarde.

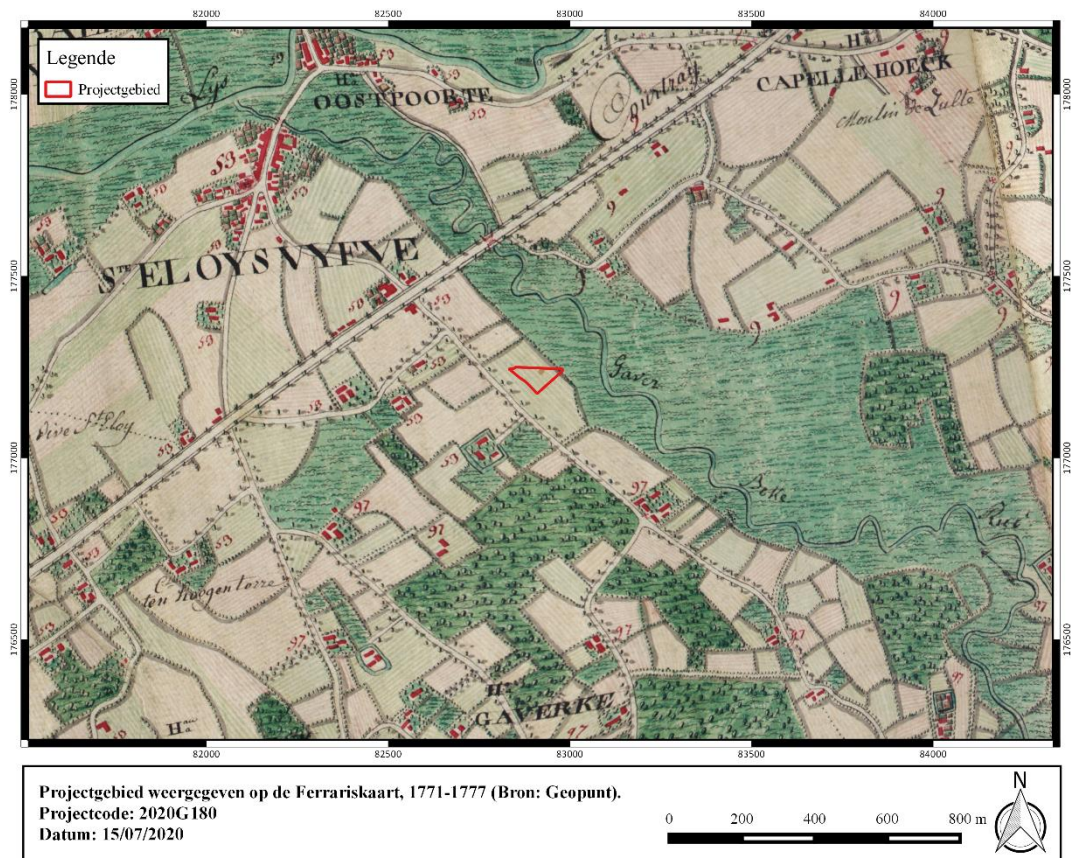
In de 19de eeuw vindt een belangrijke uitbreiding van de bestaande transportinfrastructuur plaats. Zo wordt in 1839 op Waregems grondgebied de spoorwegverbinding tussen Kortrijk en Gent aangelegd en krijgt Waregem een eerste station. Tijdens de Eerste Wereldoorlog ondervindt Waregem veel schade van de verwoestingen, vooral tijdens de bevrijding tussen 23 oktober en 3 november 1918, waartoe verschillende Amerikaanse divisies worden ingezet. Gedurende de 20ste eeuw kent het stadswefsel van Waregem een aanzienlijke uitbreiding.³

³ Inventaris Onroerend Erfgoed

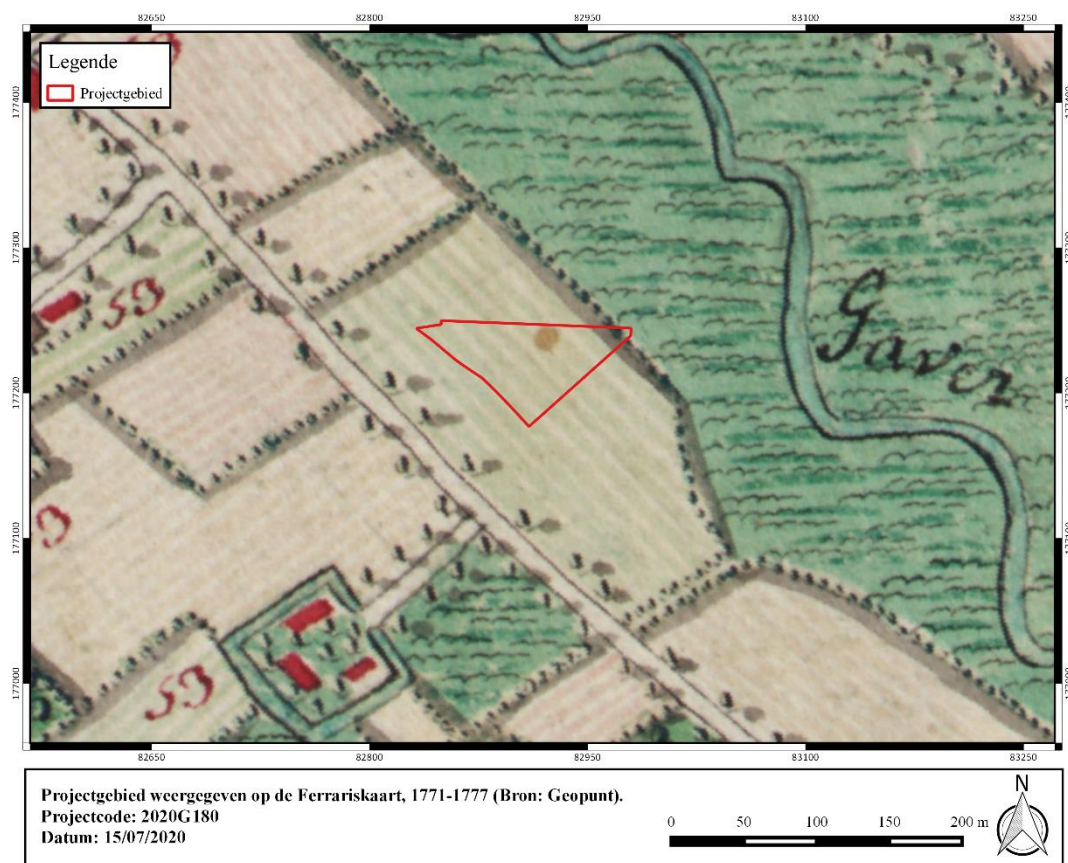

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

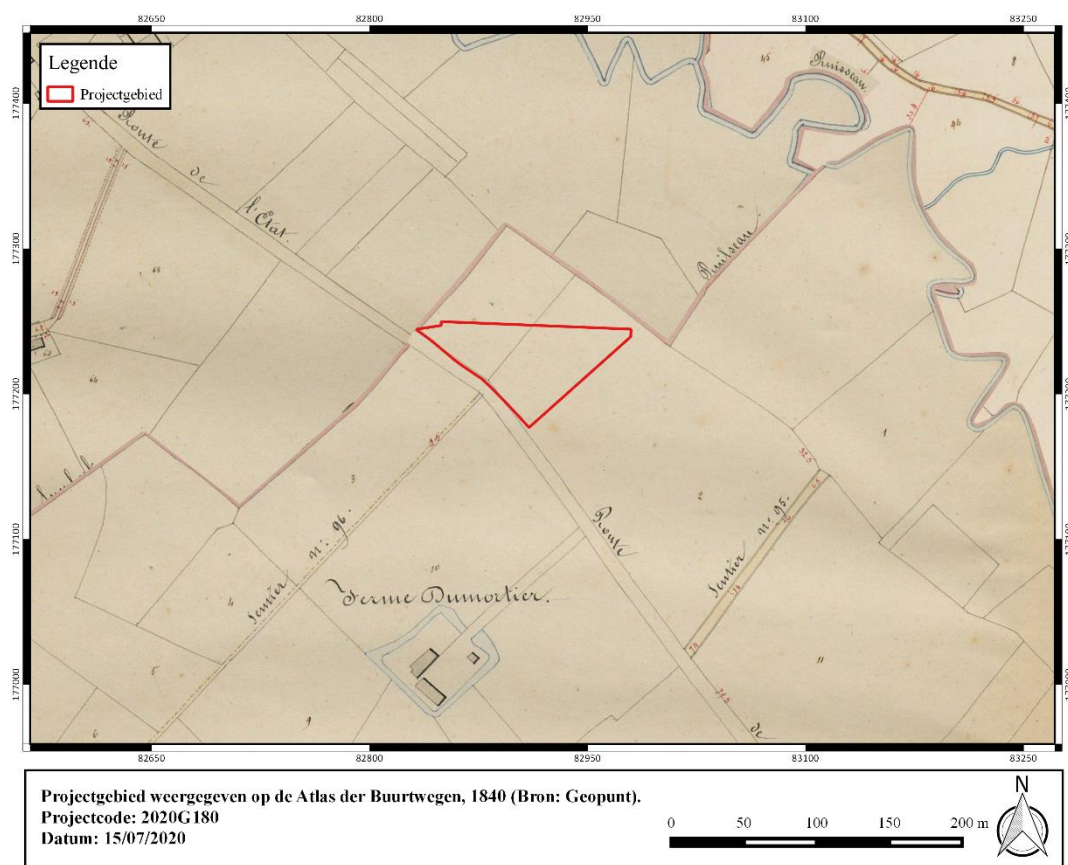
De Ferrariskaart karteert het plangebied integraal als akker. Precies ten oosten van het plangebied is het brede meersgebied langsheen de Gaverbeek waar te nemen. De Gaverbeek loopt ten noorden van de dorpskern van Sint-Eloois-Vijve uit in de Leie. Het verloop van de huidige Vijfseweg is reeds weergegeven als een met bomen omzoomde weg. Vermoedelijk moet het plangebied iets westelijker gesitueerd worden, grenzend aan deze weg. De Ferrariskaart reflecteert het rurale karakter van het plangebied, gelegen tussen de bescheiden woonkernen van Waregem en Sint-Eloois-Vijve. In de ruime regio is verspreide hoevebouw waar te nemen. De 19^e-eeuwse kaarten geven evenmin bebouwing weer binnen de projectgrenzen.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

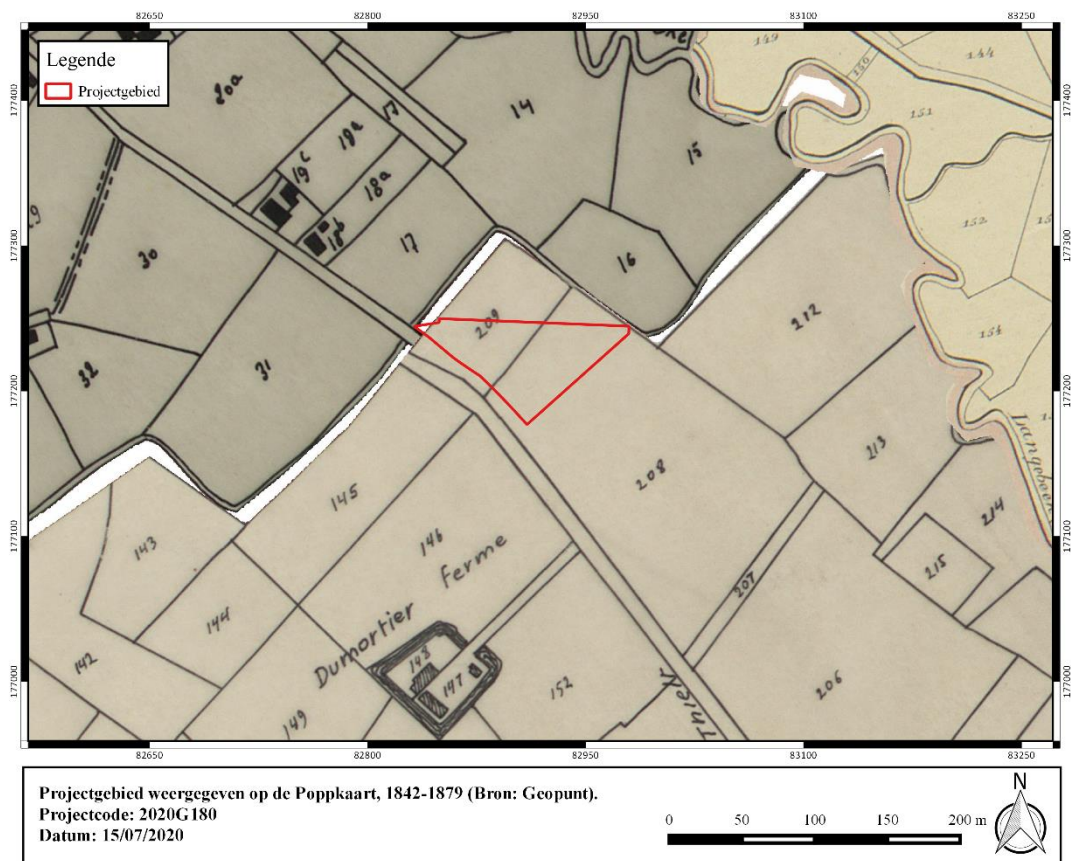

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

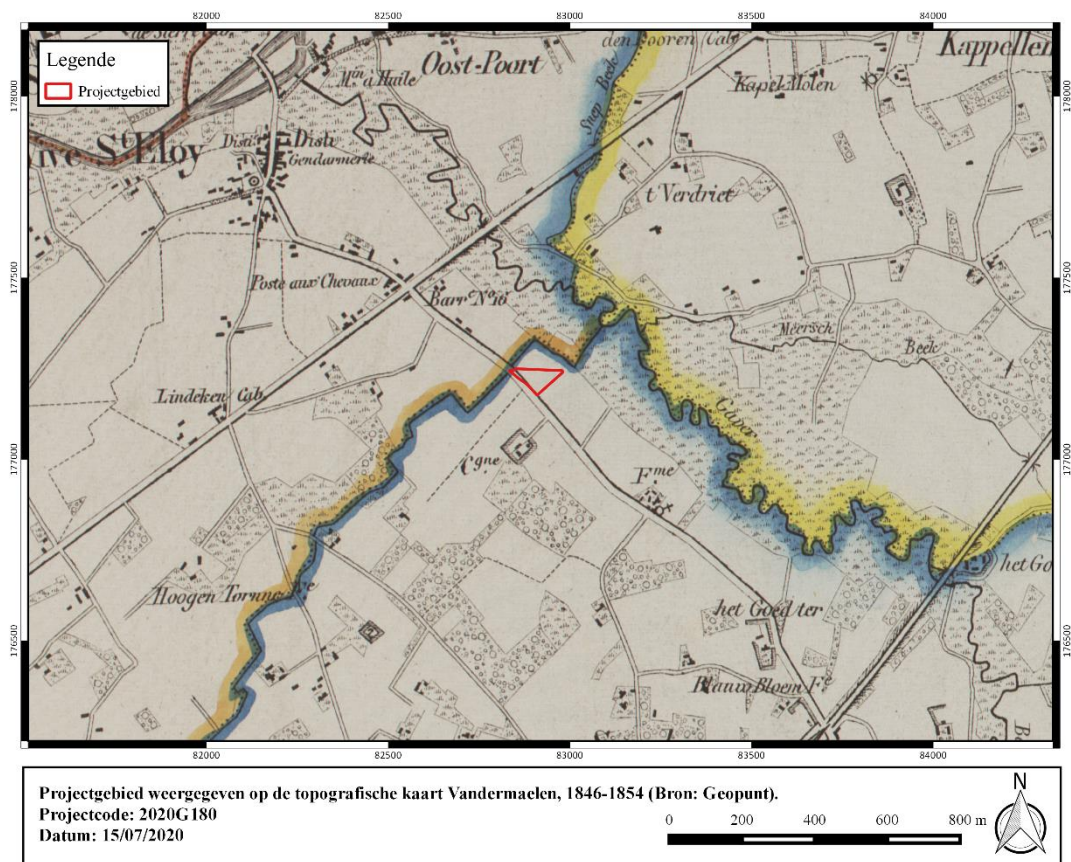

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

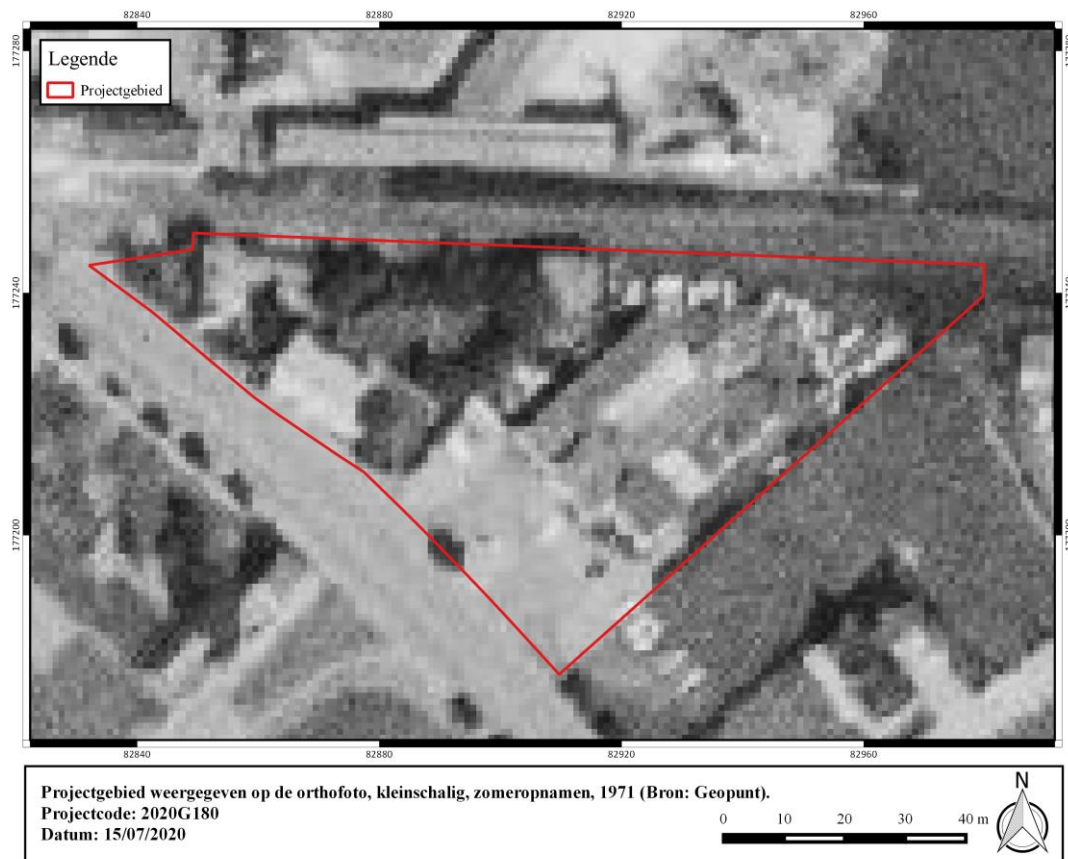

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Vanaf 1971 tot op heden blijft de situatie quasi ongewijzigd.

Er situeren zich drie eengezinswoningen en een bedrijfsgebouw binnen de contouren van het plangebied. De totale oppervlakte van dit gebouwenbestand bedraagt ca. 2000 m². Ca 950 m² van het terrein is verhard. Het overige gedeelte is ingenomen door groeninrichting.

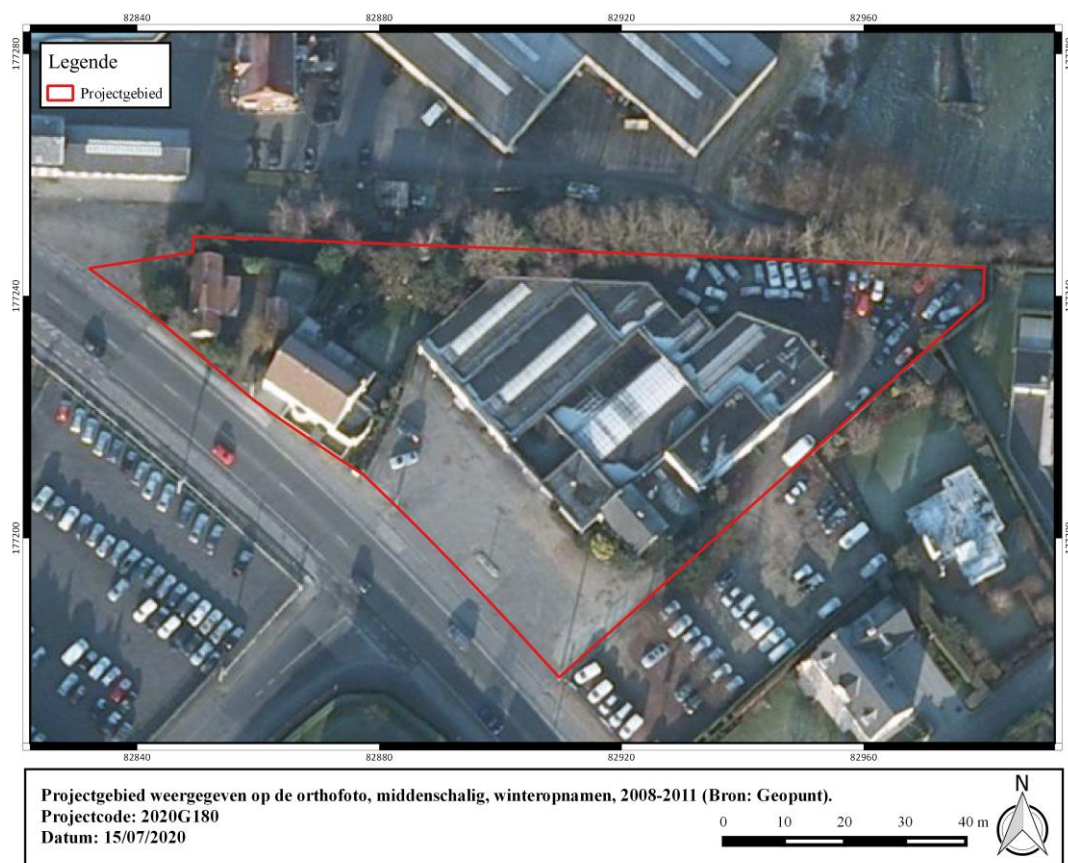
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de sloop van de bestaande bebouwing en de realisatie van een nieuwbouwproject met ondergrondse parking aan de Vijfseweg te Waregem. Het projectgebied is ca. 5348 m² groot en wordt op heden ingenomen door drie gezinswoningen en een bedrijfspand met bijhorende verharding. De bebouwing in het westen van het onderzoeksgebied blijft behouden. De geplande werken hebben betrekking op een zon van ca. 4885 m².

De traditionele landschappenkaart lokaliseert het plangebied in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei. Het onderzoeksgebied is gelegen binnen deze brede paleovallei en grenst in het noordoosten aan het meersgebied langs de Gaverbeek die in het noorden aansluit op de Leie. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied de overgang weer van een profielopbouw bestaand uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rust op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan en een profielopbouw waarbij de Pleistocene sequentie afgedekt kan zijn met Holocene fluviatiele afzettingen. De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied geen informatie weer. Wel kan afgeleid worden dat het onderzoeksgebied zich op een droger terras langs het alluvium van de Gaverbeek bevindt. De bodem bestaat naar alle waarschijnlijkheid uit relatief droog zand. Deze locatie op hoger en droger terrein langs het uitgestrekte moerasgebied van de Gaverbeek moet uitermate gunstig geweest zijn voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars.

De cartografische bronnen weerspiegelen een relatief open en ruraal gebied dat dankzij de loop van de Leie in het noorden en de vallei van de Gaverbeek in het oosten strategisch zeer goed gelegen is. Op de kaart van Ferraris maakt het onderzoeksgebied deel uit van een lange strook akkerland op de rand van het alluvium. Binnen de grenzen van het terrein of in de nabije omgeving is geen bebouwing afgebeeld. Ten zuidwesten van het terrein, aan de overzijde van de weg, is een omwalde hoeve afgebeeld. Op de 19^e-eeuwse bronnen is hierin geen verandering te zien. Uit de sequentie beschikbare luchtfoto's van de voorbije decennia valt weinig evolutie op te merken. Op het luchtbeeld van de jaren '80 is de huidige situatie reeds te herkennen.

Gekend archeologisch onderzoek in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied is eerder schaars. Op basis van perceelsvormen wordt aan de overzijde van de Gaverbeek de aanwezigheid van een cirkelvormige omwalling uit de middeleeuwen vermoed. Onderzoek tijdens werken aan de dorpskerk van Sint-Eloois-Vijve bracht naast volmiddeleeuwse resten ook enkele fragmenten bouw materiaal uit de Romeinse periode aan het licht. Verder richting het noordoosten, langs de Leievallei, wordt op basis van luchtfotografische prospectie de aanwezigheid vermoed van een grafmonument uit de bronstijd. Hoewel de gekende archeologische waarden dit niet onmiddellijk reflecteren moet de omgeving van het onderzoeksgebied, vanwege de strategische locatie langs belangrijke verbindende rivieren desalniettemin ook een aantrekkingskracht gehad hebben op landbouwgemeenschappen in het verleden.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. Daartegenover staat echter het feit dat het onderzoeksgebied voor een groot deel is bebouwd en verhard. Mogelijk hebben de bouwactiviteiten in het verleden het bodemarchief dermate verstoord dat bijkomend onderzoek niet langer zinvol kan zijn. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek na de sloopwerken de bodemopbouw en verstoringsgraad te bepalen. Mocht hieruit blijken dat lokaal bodemhorizonten aanwezig zijn die kunnen wijzen op betere bewaringsomstandigheden voor artefactenconcentraties dan is een verkennend archeologisch booronderzoek noodzakelijk. In het geval van een positieve staalname kan dit

onderzoek aangevuld worden met waarderende archeologische boringen en/of testputten. Met betrekking tot resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.